

2017-09-28

Socialnämnden

Dnr Son 2017/325

Betänkandet På lika villkor! – delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43)

Förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner de synpunkter och förtydliganden som har lämnats i yttrandet till Socialdepartementet.

Ärende i korthet

Järfälla kommun är en utav remissinstanserna för betänkandet På lika villkor! – delaktighet, jämlikhet och effektivitet i hjälpmedelsförsörjningen (SOU 2017:43). I remissen ligger att regeringen vill ha belyst vilka konsekvenser förslagen kan få om dessa genomförs. Utredningen ska enligt direktiven lämna förslag i syfte att öka likvärdigheten i fråga om hjälpmedel och minska skillnaderna över landet. Vidare har uppdraget varit att kartlägga tillgången till hjälpmedel för enskilda samt analysera ansvarsfördelningen och samordning mellan huvudmännen.

Järfälla kommun instämmer i sin helhet till förslagen som har presenterats i betänkandet men har lämnat förtydliganden kring några utav förslagen i ett yttrande.

Handlingar

1. Socialförvaltningens tjänsteskrivelse 2017-09-28
2. Yttrande 2017-09-22
3. Betänkandet, SOU 2017:43

Bakgrund

Ärendet kom till kommunstyrelseförvaltningen i slutet av juni. Kommunstyrelsen har lämnat över ärendet till Socialförvaltningen för vidare handläggning och besvarande. Remissvaret ska inkomma till Socialdepartementet senast den 26 oktober 2017. Beslutet och kopia på yttrandet ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

Utredningsuppdrag

Regeringen beslutade den 10 december 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över tillgången till och användningen av hjälpmedel. Förslag ska också lämnas på hur man kan öka likvärdigheten och minska skillnaderna i fråga om avgifter och regelverk samt kopplat till detta se över frågan om nationell reglering och ett samlat huvudmannaskap. Förslag ska också lämnas i syfte att skapa förutsättningar för en effektivt bedriven hjälpmedelsverksamhet hos berörda myndigheter och huvudmän. Grundläggande frågor i utredningen är:

- likvärdighet över landet
- effektiviteten i förskrivning
- utnyttjande av hjälpmedel
- samverkan mellan olika aktörer
- kostnadseffektivitet
- hög kvalitet inom hjälpmedelsområdet

Sammanfattning av väsentliga överväganden och förslag i betänkandet

Inledningsvis beskrivs hjälpmedelsområdet som komplext med många produkter och tjänster och flera huvudmän. Kring hjälpmedel är det vanligt att kommun och landsting har ett samarbete, men graden av det varierar. Detta regleras i olika samverkansavtal som rör ansvarsfördelning, vem som betalar vad och stegen i förskrivningsprocessen.

Man har konstaterat att önskemålet om att öka likvärdigheten över landet i fråga om hjälpmedel kommer naturligt i konflikt med det kommunala självstyret. I det kommunala självstyret kan man inte reglera hur det lokala samarbetet, processer, hjälpmedelsansvar och utbud ska se ut. I betänkandet har man kommit fram till att det inte är motiverat med någon ändring i huvudmannaskapet, utan hjälpmedel som tillhör medicintekniska produkter bör fortfarande vara en del av hälso- och sjukvården.

Fritt val av hjälpmedel

Utredningen har haft i uppdrag att utvärdera modellen med fritt val av hjälpmedel. Denna modell är inte lagreglerad. Förskrivaren i förekommande fall beslutar om så kallad egenvård och användaren köper sitt hjälpmedel själv för allmänna medel. Man har i utredningen kommit fram till att denna typ av förskrivning leder till ökade kostnader för det allmänna utan att den enskilde för den skull upplever en större delaktighet och trygghet. Förslaget är att inte ge modellen vidare spridning utan istället satsa på att bredda och modernisera sortimentet av hjälpmedel som kan förskrivas av hälso- och sjukvården, i exempelvis upphandlingar. Samtidigt har man som förslag att kartlägga detta område.

Delaktighet

I utredningen belyses att delaktigheten kring hjälpmedel sedan tidigare har stärkts i patientlagen, vilket man tror att man ännu inte har sett effekterna av. Förslag på konkreta åtgärder för att stärka delaktigheten är bland annat att skapa kontinuitet i vården, arbeta mer med uppföljning och ha ett teambaserat arbetssätt över huvudmannagränserna.

Avgifter

Utredningen visar att olikheterna över landet är mest påfallande i fråga om avgifter. Sjukvårdshuvudmännen tar ut många olika typer av avgifter vilket gör det svårt att få fram jämförande statistik. Ökade avgifter i många kommuner beror sannolikt på övertagandet av hemsjukvården. Utredningen har gjort bedömningen att en lagreglering erfordras för att komma tillrätta med de regionala skillnaderna. Genom att införa en uttrycklig regel om hjälpmedelsavgifter blir det tydligt att sådana avgifter får tas ut och under vilka förutsättningar det kan ske.

Ny teknik

Stort antal hjälpmedelsprodukter utvecklas hela tiden. Det ställer betydande krav på huvudmännens omvärldsbevakning och utvärdering. Man har kommit fram till att det saknas forskning och utvärdering kring ny teknik. Förslag på åtgärder är att öka den enskildes delaktighet och sätta större fokus på användares medverkan och samtycke i planeringen. Man kan också stimulera till innovation av ny teknik i upphandlingar. Vid användande av ny teknik är det avgörande att individens behov och önskemål ska styra.

Utredningen föreslår bland annat:

- att det i hälso- och sjukvårdslagen ska införas en definition av begreppet hjälpmedel, som förtydligar sjukvårdshuvudmännens skyldighet att erbjuda hjälpmedel. Avsikten är att kodifiera vad som redan gäller och möjliggöra en förbättrad statlig styrning på hjälpmedelsområdet. Därigenom ska det bli tydligare att hjälpmedel för fritiden kan förskrivas.
- Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) bör finnas i varje kommun. Man vill stärka upp rehabiliteringen ytterligare i kommunerna på grund av att en så stor del av hjälpmedelsförskrivningen sker där.
- en ny bestämmelse om hjälpmedelsavgifter, i hälso- och sjukvårdslagen. Avgifter får inte tas ut för den som tillhör personkretsen enligt 1§ lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), och för personer som är 85 år eller äldre. För övriga ska avgifterna vara skäliga.
- att Socialstyrelsen regelbundet ska följa upp hjälpmedelsförskrivningen bland annat i form av jämförande statistik.
- förslag på ökad samverkan mellan huvudmännen. Olika organisationer och myndigheter får nya uppdrag att forska och utvärdera i hjälpmedelsområdet.
- dels ett uppdrag till Specialpedagogiska skolmyndigheten som ska höja skolans kompetens om kognitivt stöd, dels utökade möjligheter för skolhuvudmännen att få statsbidrag för att förstärka elevhälsan med en arbetsterapeut, fysioterapeut eller logoped.
- att ändringarna i hälso-och sjukvårdslagen träder i kraft den 1 januari 2019.

Analys och överväganden

Järfälla kommun instämmer i sin helhet till förslagen som har presenterats i betänkandet. Socialförvaltningens yttrande finns i bilaga: Yttrande 2017-09-28. Vi har lämnat förtydliganden kring några utav förslagen beträffande:

- förtydligande i lagen
- avgiftsfri hjälpmedelsförsörjning för personer som har fyllt 85 år
- att Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) bör finnas i varje kommun
- att statsbidrag kan sökas för att arbetsterapeut, fysioterapeut eller logoped kan arbeta i skolan med hjälpmedel
- fritt val av hjälpmedel

Barnkonsekvensanalys

Betänkandet rör alla personer, oavsett ålder som har behov av hjälpmedel i sin dagliga livsföring. I betänkandet beskrivs och analyseras barns behov av hjälpmedelsförsörjning. Det finns förslag på åtgärder som rör barn i syfte att förbättra tillgång och förskrivning av hjälpmedel.

Ekonomiska konsekvenser

Om utredningens förslag går igenom uppskattas ett finansieringsbehov mot kommuner och landsting om cirka 145 miljoner kronor. Förslagen kommer innebära ökade kostnader för sjukvårdshuvudmännen. Dock vilar bedömningen på ett osäkert läge med flera antaganden.

Slutsatser

Socialförvaltningen föreslår att de synpunkter och förtydliganden som har lämnats i yttrandet till Socialdepartementet godkänns. Beslutet och kopia på yttrandet ska skickas till kommunstyrelsen för kännedom.

Arnfinn Kleveland
Tf. Socialdirektör

Jan Hellström
Tf. Avdelningschef Äldreomsorg och funktionshinder

Expedieras

Kommunstyrelsen
Socialdepartementet
Socialnämnden
Arnfinn Kleveland
Jan Hellström
Eva Wahtramäe Carlsson
Jenny Järf